

شپوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیلی بر وضعیت رضایت‌مندی روستائیان از مسکن روستایی (مطالعه موردی: شهرستان روانسر)

علیرضا جمشیدی*، داود جمینی**

۱۳۹۱/۰۸/۱۷

تاریخ دریافت مقاله:

۱۳۹۳/۰۳/۲۸

تاریخ پذیرش مقاله:

چکیده

توسعه روستایی از عوامل مختلفی نشأت می‌گیرد که یکی از آن‌ها مسکن مطلوب می‌باشد. نواحی روستایی با توجه به ماهیت خود وابستگی زیادی به مسکن دارد. در این نواحی، مسکن علاوه بر سرپناه بودن دارای کارکردهای دیگری مانند محل نگهداری دام و انبار محصولات تولید شده و مکانی برای فعالیت‌های اقتصادی مانند فرآوری محصولات تولیدی کشاورزی است. با توجه به اهمیت مسکن روستایی، شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایت‌مندی و نارضایتی سکونتی ساکنان، می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود سکونتی، تصمیمات آینده به‌منظور ارتقای سطح کیفی محدوده‌های سکونتی افراد و جلوگیری از تکرار نواقص در سایر مکان‌ها مؤثر واقع گردد. بنابراین با توجه به اهمیت مسئله، هدف از پژوهش حاضر که از نوع توصیفی - تحلیلی است، بررسی و ارزیابی سطح رضایت روستائیان شهرستان روانسر و شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی آن‌ها از واحد مسکونی خود می‌باشد.

جامعه آماری تحقیق حاضر را ۵۹۹۸ سرپرست خانوار که در ۱۴۳ روستای شهرستان روانسر ساکن هستند، تشکیل می‌دهد. حجم نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای و به‌وسیله فرمول کوکران، ۱۸۰ نفر، انتخاب شد. در این پژوهش، ۱۸ روستا به‌عنوان روستاهای هدف مورد مطالعه از بین ۶ دهستان واقع در شهرستان روانسر انتخاب و پرسشنامه در بین سرپرستان خانوارهای مورد مطالعه (۱۸۰ نفر) توزیع گردید. ابزار مورد مطالعه پرسشنامه‌ای بود که روایی آن به‌صورت صوری و با استفاده از نظر کارشناسان و اساتید دانشگاهی مورد تأیید قرار گرفت. به‌منظور سنجش ضریب اعتبار پرسشنامه آزمون پیش‌آهنگی انجام گرفت که ضریب آلفای کرونباخ آن بیش از ۰/۸۶ درصد بدست آمد. پس از جمع‌آوری اطلاعات میدانی تجزیه و تحلیل آن‌ها در نرم‌افزار SPSS انجام گردید. نتایج نشان داد رضایت‌مندی ۴۰/۶ درصد ساکنان روستایی شهرستان روانسر در سطوح کم و بسیار کم، ۳۷/۸ درصد در سطح متوسط و ۲۱/۷ درصد در سطوح زیاد و بسیار زیاد واقع شده است. به‌طور کلی، نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در سطح ۰/۹۵ درصد نشان داد سطح رضایت‌مندی در بین ساکنین محدوده مورد مطالعه در پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد. همچنین نتایج نشان داد شش عامل بهداشتی، کالبدی، اقتصادی، تأسیسات، رفاهی و استحکام به‌طور کلی ۸۰/۸۸ درصد از کل واریانس متغیرها (عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود) را تبیین می‌نماید. همچنین نتایج تست دانکن نشان داد که دهستان‌های قوری قلعه و زالوآب به‌طور کلی به‌لحاظ سطح رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود یا واحد مسکونی که در آن زندگی می‌کنند، در بالاترین و پایین‌ترین سطح رضایت در بین دهستان‌های شهرستان روانسر قرار دارند.

واژگان کلیدی: رضایت‌مندی، مسکن روستایی، کیفیت زندگی، مناطق روستایی، شهرستان روانسر.

* دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه اصفهان.

** دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه اصفهان. davood.jamini@gmail.com

مقدمه

نواحی روستایی با توجه به ماهیت تولیدی خود وابستگی زیادی به مسکن دارند. در نواحی روستایی مسکن علاوه بر نقش سرپناه بودن دارای کارکردهای دیگری مانند محل نگهداری دام و انبار محصولات تولید شده، مکانی برای فعالیت‌های اقتصادی مانند فرآوری محصولات تولیدی کشاورزی هم است، از طرف دیگر امروزه با توسعه ارتباطات مسکن تا حد زیادی در نواحی روستایی به لحاظ شکل ظاهری، طراحی درونی و تعداد طبقات تغییر کرده است (قنبری، ۱۳۹۰: ۳۵). اما این تغییرات همواره مطلوب نبوده و در پاره‌ای از مواقع باعث به وجود آمدن محیط‌هایی شده که انسان را دچار مشکل کرده، به طوری که ملاحظه می‌شود شرایط بشر در سکونتگاه‌های خود در سراسر جهان تنزل یافته و بسیاری از سکونتگاه‌ها، به ویژه سکونتگاه‌های روستایی برای ساکنان موجود و به علاوه ساکنان آینده خود به طور فزاینده‌ای غیرقابل زندگی شده است (حاجی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۰: ۶۴).

شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایت‌مندی و نارضایتی سکونتی ساکنان، می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود سکونتی، تصمیمات آینده به منظور ارتقای سطح کیفی محدوده‌های سکونتی افراد و جلوگیری از تکرار نواقص در سایر مکان‌ها مؤثر واقع گردد (خاتون آبادی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۴). چرا که ارزیابی ساکنان از سکونتگاه و محیط‌های سکونتی خود بر میزان جذب و نگهداشت آن‌ها در سکونتگاه‌های خود مؤثر است و به عنوان یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر حرکات جمعیتی، به ویژه در مناطق روستایی و درون شهری مطرح می‌شود. حرکات جمعیتی در سطوح مختلف بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای و محلی تحت تأثیر سلسله مراتبی از نیازها و توقعاتی است که در مراحل مختلف زندگی انسان برای

بهرتر زیستن مطرح می‌شود (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۸). در همین راستا این تحقیق در پی بررسی و پاسخ به این پرسش‌ها می‌باشد:

- ۱- سطح رضایت‌مندی روستائیان شهرستان روانسر از مسکن خود چگونه است؟
- ۲- عوامل تعیین‌کننده سطح این رضایت‌مندی کدامند؟

پیشینه تحقیق

اکثر مطالعات صورت گرفته در زمینه سنجش و بررسی رضایت‌مندی روستائیان مربوط به کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی، توسعه‌یافتگی در شاخص‌های توسعه و ... می‌باشد. تاکنون مطالعات اندکی در زمینه رضایت‌مندی روستائیان از محیط سکونتگاهی و به ویژه مسکن، صورت گرفته که در ادامه به مهم‌ترین نتایج چند پژوهش صورت گرفته اشاره می‌شود. نتایج پژوهش رفیعیان و همکاران (۱۳۸۸)، با هدف سنجش میزان رضایت‌مندی سکونتی ساکنان محله نواب نشان داد میزان رضایت‌مندی ساکنان نواب از واحدهای سکونتی در حد متوسط قرار دارد. ساکنان از شش معیار سازنده رضایت‌مندی از واحدهای سکونتی، تنها از امنیت مجتمع اظهار رضایت‌مندی کردند و از معیار روابط همسایگی در حد متوسط و از معیارهای تسهیلات مجتمع، بهداشت مجتمع، دید و منظر، ویژگی‌های کالبدی اظهار نارضایتی کردند. یافته‌های پژوهش شایان و همکاران (۱۳۸۹)، در مطالعه‌ای با هدف بررسی میزان رضایت‌مندی روستائیان از محیط سکونتگاهی شهرستان کمیجان، نشان داد سطح رضایت در ۷۱ درصد سکونتگاه‌ها کمتر از حد انتظار است. همچنین نحوه توزیع میزان رضایت‌مندی متعادل نیست و میانگین رضایت هیچ‌کدام از روستاها در حد زیاد و خیلی زیاد قرار ندارد. با بالا رفتن میزان تحصیلات، رضایت‌مندی کاهش یافته و ابعاد کالبدی، طبیعی و اقتصادی بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته داشته‌اند. نتایج

آن‌ها انجام نداده بودند، در مقایسه با بقیه افراد راضی‌تر می‌باشند (احتمالاً، نیاز برای اقدامات اصلاح و بهبود شرایط موجود، نشان دهنده نارضایتی است) (Amerigo and Aragones, 1997; 53). در مطالعه‌ای که لنسینگ و مارانز در سال ۱۹۶۹ انجام داده‌اند، رضایت‌مندی یکی از معیارهای اصلی سنجش میزان کیفیت محیطی مطرح گردیده و کیفیت محیط را چنین تعریف کرده‌اند: «محیط با کیفیت بالا، احساس رفاه و رضایت‌مندی را به واسطه ویژگی‌هایی که ممکن است فیزیکی، اجتماعی و یا سمبلیک باشد، به جمعیتش منتقل می‌کند» (Day, 2012: 94-95). بنابراین می‌توان عنوان نمود، رضایت‌مندی به‌عنوان معیاری عام برای سنجش ادراک کیفیت محیط می‌باشد. با توجه به هدف دوم نوشتار حاضر، مبنی بر شناسایی متغیرهای احتمالی تأثیرگذار بر درک میزان رضایت‌مندی ساکنان به منظور کنترل تأثیرات احتمالی این ویژگی‌ها در نحوه ارزیابی ساکنان، در ادامه به بررسی این مورد در نوشتارهای مرتبط پرداخته شده است.

عوامل زمینه‌ساز رضایت‌مندی

اندازه‌گیری میزان رضایت از سکونتگاه پیچیده است و به عوامل بسیاری مانند عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فیزیکی بستگی دارد. پژوهشگران مختلفی تأثیر این متغیرها را بر روی میزان ادراک رضایت‌مندی بررسی کرده‌اند. از جمله خصوصیات فردی مؤثر بر رضایت می‌توان به عوامل جمعیتی، شخصیتی، ارزش‌ها، انتظارات، مقایسه با سایر سکونتگاه‌ها و امید به آینده اشاره کرد (گیفورد، ۱۳۷۸: ۷۴ و ۷۹). برخی از ویژگی‌های شخصی و خانوار همچون سن، جنسیت و مالکیت بر روی ادراک کیفیت محیط تأثیر می‌گذارند. به‌طور کلی، افراد سالخورده بیش از افراد جوان از شرایط سکونت‌شان راضی بوده و ساکنان با وضعیت اجتماعی - اقتصادی بالاتر بیش از ساکنان با موقعیت اجتماعی - اقتصادی

مطالعه خاتون آبادی و همکاران (۱۳۹۰)، با هدف بررسی میزان رضایت‌مندی ساکنان از کیفیت محیط سکونتی در روستا - شهر عاشق‌آباد نشان داد که بین متغیرهای جنسیت، تأهل، سن، تحصیلات، درآمد خانوار و متغیرهای ارتباطی - موقعیتی با سازه رضایت‌مندی از کیفیت محیط سکونتی ارتباط معنادار وجود دارد. همچنین، متغیرهای سن، تحصیلات و درآمد، حدود ۴۹/۷ درصد از تغییرات سطح رضایت افراد را از کیفیت محیط مسکونی تبیین می‌کنند.

مبانی نظری تحقیق

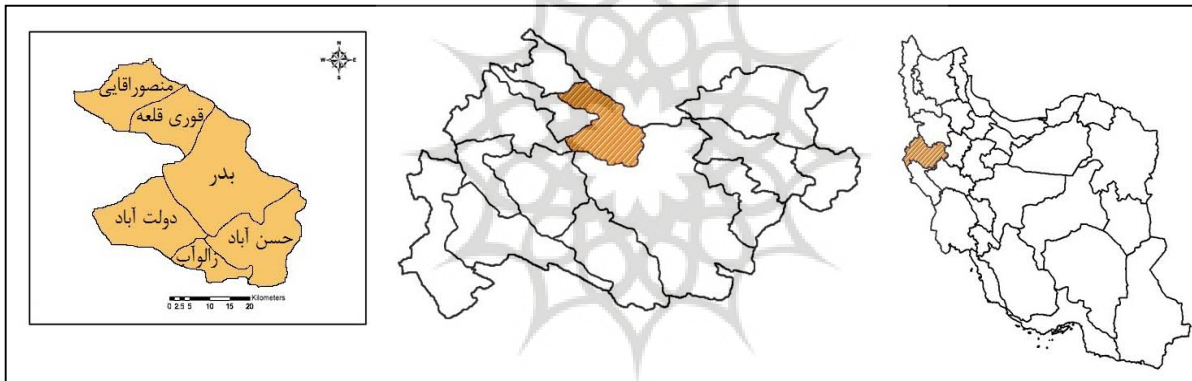
نیازها و آرمان‌های شخص، مجموعه‌ای از ویژگی‌های فردی (همچون طبقه اجتماعی، مرحله زندگی و نظایر آن) و نیز معیارهای فرهنگی تأثیرگذار بر روی فرد است. چنانچه شرایط فعلی در سازگاری نزدیک با همان چیزی باشد که فرد برای نیازها و آرمان‌هایش تعریف کرده است، رضایت‌مندی حاصل می‌گردد (نظری‌برون، ۱۳۹۲: ۵۲). از آنجا که رضایت‌مندی سکونتی، بخشی از حوزه رضایت‌مندی از زندگی در معنای عام به‌شمار می‌آید، یکی از موضوعات در زمینه محیط مسکونی است که محققین به مطالعه آن پرداخته‌اند (Ge and Hokao, 2006). در میان پژوهشگران، میزان رضایت از نواحی سکونتی و عوامل تأثیرگذار بر روی آن، کمتر از دیدگاه رفتاری بررسی شده است. از جمله افرادی که در این زمینه مطالعه انجام داده‌اند، می‌توان به آمریگو و آراگونز اشاره کرد که در سال ۱۹۹۷ در تحقیقی به بررسی رضایت‌مندی و ارزیابی سکونتی پرداخته‌اند. آن‌ها سعی کردند تا مدل‌های رفتاری را که با درجه رضایت‌مندی سکونتی ارتباط معناداری دارند، شناسایی کنند. نتایج این کار نشان داد، به‌طور کلی ساکنانی که درصدد اصلاح (بهبود) مسکن خود بر نیامده و یا عکس‌العملی درخصوص مهم‌ترین مسائل محل سکونت

پایین تر از شرایط سکونتی شان رضایت داشته‌اند. همچنین افراد با وضعیت اقتصادی مطلوب‌تر، بهتر قادرند کاشانه مورد نظر خود را تهیه کنند، در این صورت راضی‌تر خواهند بود (رفعیان و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۰۲). همچنین در تحقیقات مربوط به سنجش کیفیت و رضایت‌مندی سکونتی، میزان رضایت از واحدهای سکونتی به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی مطرح شده که به عوامل سازنده خود نظیر (تسهیلات، ویژگی‌های کالبدی، شرایط داخلی، تسهیلات بیرونی واحد، هزینه‌ها) تقسیم شده است (Smith, 2011: 34).

محدوده مطالعاتی

شهرستان روانسر در ۴۶ درجه و ۲۰ دقیقه تا ۴۶ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۳۲ دقیقه تا ۳۵

درجه عرض شمالی با ارتفاع متوسط ۱۳۸۰ متر از سطح دریا و در فاصله ۶۰ کیلومتری غرب شهر کرمانشاه واقع شده است. این شهرستان از شرق و جنوب شرقی به شهرستان کرمانشاه، از شمال شرقی به شهرستان کامیاران، از شمال به ارتفاعات شاهو، از غرب به شهرستان‌های پاره و جوانرود و از جنوب به شهرستان دالاهو محدود می‌گردد ("ت ۱"). این شهرستان دارای دو بخش (مرکزی و شاهو)، دو شهر (روانسر و شاهو) و شش دهستان (بدر، حسن آباد، دولت آباد، زالوآب، قوری قلعه و منصورآقایی) و ۱۴۳ آبادی دارای سکنه می‌باشد. از جمعیت ۴۵۳۲۴ نفری شهرستان، ۶۳/۵ درصد در نقاط روستایی و ۳۳/۵ درصد در نقاط شهری ساکن می‌باشند (سالنامه آماری استان کرمانشاه، ۱۳۸۸).

ت ۱. موقعیت جغرافیایی شهرستان روانسر در استان کرمانشاه و کشور. مأخذ: بنیاد مسکن شهرستان روانسر.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کاربردی بوده و روش بررسی در آن توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. برای گردآوری داده‌ها از دو روش کتابخانه‌ای و اسنادی و همچنین از روش میدانی و مشاهده مستقیم استفاده شده است. ابزار اصلی پژوهش حاضر، پرسشنامه‌ای است که روایی محتوایی آن با کسب نظرات تنی چند از اساتید دانشگاهی و کارشناسان بنیاد مسکن در منطقه مورد تأیید

نهایی رسیده است.

سرپرستان خانوارهای واحدهای مسکونی شهرستان روانسر (۵۹۹۸ نفر) جامعه آماری تحقیق حاضر را تشکیل می‌دهند. از این رو برای برآورد اولیه صفت بارز تحقیق (مالکیت مسکن) و بررسی پایایی پرسشنامه، تعداد ۳۰ پرسشنامه به‌عنوان یک مطالعه مقدماتی در سه روستای محدوده مورد مطالعه که جزو نمونه آماری

سند، ۸۹/۳ درصد شخصی، ۶۴/۳ درصد یک طبقه، ۳۵/۷ درصد دو طبقه، ۳۵/۷ درصد دارای یک اتاق، ۵۳/۶ درصد دارای دو اتاق و ۱۰/۷ درصد دارای ۳ اتاق و بیشتر می‌باشند. به لحاظ مساحت، ۱۴/۳ درصد مساکن کمتر از ۵۰ متر مربع، ۴۲/۹ درصد ۵۰ تا ۱۰۰ متر و ۴۲/۸ درصد بیشتر از ۱۰۰ متر مربع داشته‌اند.

در ۴۲/۹ درصد خانوارهای روستایی شهرستان کمتر از ۵ نفر زندگی کرده و در ۵۷/۱ درصد خانوارها بیش از ۶ نفر زندگی می‌کنند. به لحاظ عمر واحد مسکونی، ۱۷/۹ درصد کمتر از ۵ سال، ۲۱/۴ درصد ۵ تا ۱۴ سال و ۶۰/۷ درصد مساکن ۲۰ سال و بیشتر از آن، عمر داشته‌اند. همچنین، در ۴۲/۹ درصد مساکن روستایی شهرستان، یک خانوار، در ۳۲/۱ درصد دو خانوار و در ۲۵ درصد سه خانوار و بیشتر زندگی می‌کنند.

بررسی سطح رضایت مندی روستائیان از مساکن روستایی

بر اساس نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای، میانگین رضایت مندی از واحدهای سکونتی عدد ۲/۶۹۷ نزدیک به میانگین امتیاز رضایت مندی از واحدهای سکونتی (عدد ۳) حاصل شد. به این معنا که رضایت مندی افراد مورد مطالعه از مسکن خود در حد متوسط به پایین یا پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی شد (ج ۱ و ۲).

نبودند توزیع و تکمیل گردید. سپس برای دستیابی به حجم منطقی از جامعه نمونه از فرمول کوکران استفاده شد ($p \& q = 0.5; d = 0.07$). با توجه به حجم جامعه آماری در مناطق روستایی شهرستان، ۱۸۹ سرپرست خانوار به عنوان جامعه نمونه برای پاسخگویی به سوال‌های پرسشنامه تعیین گردید. بعد از تعیین حجم نمونه برای گردآوری اطلاعات، با در نظر گرفتن دهستان‌های شهرستان روانسر (۶ دهستان) به عنوان طبقات آماری، از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شده است. نهایتاً برای رعایت اصول و تکنیک کار و سنجش میزان پایایی در تدوین و تنظیم پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS استفاده گردید که با داده‌های کسب شده، ضریب اعتبار پرسشنامه ۰/۸۶ درصد بدست آمد. سپس با توجه به نسبت سهم هر طبقه و براساس توزیع جغرافیایی مناسب در هر دهستان اقدام به جمع‌آوری اطلاعات به صورت تکمیل پرسشنامه (در بین ۱۸ روستای شهرستان روانسر) گردید.

نتایج و بحث

نتایج حاصل از یافته‌ها حاکی از آن است که میانگین سنی آزمودنی‌ها ۴۲/۴ سال و ۴۳ درصد بیکار (۵۷ درصد دارای مشاغل دولتی و آزاد) می‌باشد. ۷۱/۴ درصد واحدهای مسکونی روستائیان شهرستان روانسر دارای

سطح رضایت مندی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
خیلی کم	۴۲	۲۳/۳	۲۳/۳
کم	۳۱	۱۷/۲	۴۰/۶
متوسط	۶۸	۳۷/۸	۷۸/۳
زیاد	۰	۰	۷۸/۳
خیلی زیاد	۳۹	۲۱/۷	۱۰۰
جمع کل	۱۸۰	۱۰۰	-

ج ۱. فراوانی و درصد فراوانی سطح رضایت مندی روستائیان از مساکن روستایی. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

نشان می‌دهد که عامل اول بیشترین سهم (۲۰/۴۴۷ درصد) را در تبیین واریانس کل متغیرها را دارد. در مجموع شش عامل مذکور توانسته‌اند ۸۰/۸۸۷ درصد از کل واریانس متغیرها را تبیین نمایند.

عامل‌ها	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیین شده	فراوانی تجمعی درصد واریانس
عامل اول	۵/۹۳۸	۲۰/۴۴۷	۲۰/۴۴۷
عامل دوم	۴/۷۲۱	۱۶/۲۸	۳۶/۷۵۶
عامل سوم	۴/۴۱۵	۱۵/۲۲۵	۵۱/۹۸۲
عامل چهارم	۳/۷۹۲	۱۳/۰۷۶	۶۵/۰۵۸
عامل پنجم	۳/۲۲۸	۱۱/۱۳۱	۷۶/۱۸۹
عامل ششم	۱/۳۶۲	۴/۶۹۸	۸۰/۸۸۷
جمع	-	۸۰/۸۸۷	-

ج ۳. نمایی از عامل‌های تحقیق و سهم هر یک از آنها. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

چرخش عامل‌ها: در پژوهش حاضر برای این منظور از روش وریماکس استفاده شد. در این مرحله متغیرهایی که دارای بارعاملی بزرگتر از ۰/۵۰ بودند، معنادار فرض شده و در "ج ۴" نشان داده شده است. در این جدول مقابل هر یک از عوامل متغیرهای مربوط به آن عامل همراه بار عاملی آن آمده است. با توجه به مقدار درصد واریانس تبیین شده عوامل اکتشافی بهداشتی با درصد عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود داشته است.

پس از عوامل بهداشتی، متغیرهایی که در گروه اقتصادی دسته‌بندی شده‌اند با تبیین ۱۶/۲۸ درصد واریانس در جایگاه دوم قرار دارند و عوامل تأسیسات و عوامل کالبدی، رفاهی و استحکام به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند (ج ۴).

Test Value = 3				Mean	N	رضایت‌مندی از مسکن روستایی
Mean Difference	sig	df	t			
-۰/۳۰۳	۰/۰۴۹	۱۷۹	-۱/۹۸	۲/۶۹۷	۱۸۰	

ج ۲. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای رضایت‌مندی افراد مورد مطالعه از مسکن روستایی. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

بررسی عوامل مؤثر بر سطح رضایت‌مندی روستائیان از سکونتگاه‌های روستایی

برای بررسی همبستگی درونی و دسته‌بندی کردن عوامل مؤثر بر سطح رضایت‌مندی روستائیان از سکونتگاه‌های روستایی در منطقه مورد مطالعه، در قالب چند عامل محدود و تبیین مقدار واریانس تبیین شده توسط هر کدام از عامل‌ها از روش آماری تحلیل عاملی استفاده شد. هدف از این کار دستیابی به ابعادی است که به صورت پنهانی در مجموعه گویه‌ها وجود دارد ولی به آسانی قابل مشاهده نمی‌باشند.

آزمون KMO و بارتلت: در این تحقیق مقدار KMO برابر با (۰/۸۳۲) بدست آمد. مقدار بارتلت نیز برابر با ۶۹۸/۷۵۹ بدست آمد که در سطح ۱ درصد معنادار بود. بنابراین در کل، داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب بودند. **تعیین تعداد و عوامل:** برای تعیین تعداد و عوامل در این تحقیق عواملی مورد پذیرش قرار گرفتند که مقدار ویژه آن‌ها بزرگتر از یک بود. براین اساس تعداد شش عامل که مقدار ویژه آن‌ها بزرگتر از عدد یک بود، استخراج گردید. در "ج ۳" تعداد عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه هر یک از آن‌ها آمده است.

مقدار ویژه: بیانگر سهم هر عامل از کل واریانس متغیرها می‌باشد و هرچه مقدار آن بزرگتر باشد نشان‌دهنده اهمیت و تأثیر بیشتر آن عامل است. "ج ۳"

نام عامل	متغیرها	بار عاملی
عوامل بهداشتی	مناسب بودن حمام مسکن خود	۰/۸۴۶
	مناسب بودن دستشویی مسکن خود	۰/۸۹۵
	مناسب بودن سیستم فاضلاب (چاه فاضلاب) مسکن خود	۰/۶۵۵
	مناسب بودن سیستم جمع‌آوری زباله محل سکونت خود	۰/۵۱۶
عوامل اقتصادی	استفاده از مسکن خود برای فعالیت‌های معیشتی	۰/۸۸۱
	رضایت استفاده از مسکن خود برای فعالیت‌های معیشتی	۰/۷۹۹
	رضایت از هزینه‌های ساخت مسکن در روستا	۰/۷۴۳
	رضایت از هزینه‌های تعمیرات اساسی مسکن در روستا	۰/۶۷۱
عوامل تأسیسات	رضایت از هزینه‌های پرداختی (آب، برق و) مسکن در روستا	۰/۷۶۲
	رضایت از آشپزخانه مسکن خود	۰/۷۵۲
	رضایت از سیستم گرمایشی مسکن خود	۰/۷۰۹
	متناسب بودن تعداد در و پنجره واحدهای مسکونی	۰/۸۲۴
عوامل کالبدی	استاندارد بودن در و پنجره واحدهای مسکونی	۰/۷۶۲
	رضایت از طرح و نقشه مسکن خود	۰/۵۷۸
	رضایت از مساحت و سطح زیربنای مسکن خود	۰/۶۲۳
	رضایت از تعداد اتاق‌های مسکن خود	۰/۶۵۵
عوامل رفاهی	متناسب بودن تعداد افراد ساکن یا مساحت خانه	۰/۷۰۲
	رضایت از دسترسی مسکن خود به مراکز خرید	۰/۶۲۳
	رضایت از دسترسی مسکن خود به حمل و نقل عمومی	۰/۷۶۰
	رضایت از دسترسی مسکن خود به مراکز آموزشی	۰/۷۰۲
عوامل استحکام	رضایت از مصالح به کار رفته در مسکن خود	۰/۷۲۴
	مقاوم بودن مسکن نسبت به زلزله	۰/۵۴۶

ج ۴. ضرایب عاملی دوران یافته. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

بررسی عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان از مساکن روستایی در بین دهستان‌های مورد مطالعه در این مرحله به بررسی شاخص‌های رضایت‌مندی مسکن روستایی و اینکه آیا شاخص‌هایی که از نتایج تحلیل عاملی حاصل شده، در بین دهستان‌های مورد مطالعه داری تفاوت معنادار می‌باشند؟ پرداخته می‌شود.

با استفاده از روند آماری تحلیل واریانس و با کمک مدل خطی عمومی تک متغیره، تحلیل واریانس یک‌طرفه (F فیشر) بر روی عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی افراد مورد مطالعه از مساکن روستایی در بین دهستان‌های مورد مطالعه انجام شد تا مشخص شود که دهستان‌های مورد مطالعه در کدام شاخص‌ها تفاوت معناداری با یکدیگر دارند.

در آنالیز واریانس، مجموع تغییرپذیری و پراکندگی به دو بخش تقسیم می‌شود. ۱- بین گروهی: که تغییرپذیری میانگین‌های گروهی حول میانگین کل می‌باشد و ۲- درون گروهی: که نشان‌دهنده تغییرپذیری نمرات محاسبه گردید. بدین ترتیب برای همه شاخص‌های رضایت‌مندی مسکن روستایی آزمون تحلیل واریانس انجام شد تا مشخص شود که دهستان‌های مورد مطالعه در کدام شاخص‌ها تفاوت معناداری با یکدیگر دارند.

پیرامون میانگین‌های گروهی است. در "ج ۵" (تحلیل واریانس)، از آنجا که برای عامل‌های مورد مطالعه، واریانس بین گروه‌ها بسیار بزرگتر از واریانس درون گروه‌ها است، نسبت F (که نسبت تغییرپذیری بین گروه‌ها به درون گروه‌ها می باشد) بزرگ و میزان یا سطح معناداری (Sig) آزمون F کوچک است ($P < 0/05$). بنابراین می توان نتیجه گرفت که نتایج (اختلاف) احتمالاً برحسب تصادف نیست. یعنی متغیر مستقل بر روی متغیرهای وابسته مورد مطالعه دارای اثری می باشد. لذا، معلوم می گردد که اثر کلی F برای عوامل مستقل گروه‌بندی شده بین آزمودنی‌های شش دهستان شهرستان روانسر، با متغیر بهداشتی، تأسیسات، کالبدی، اقتصادی، استحکام و رفاهی معنادار است. به این معنا که حداقل میانگین یکی از دهستان‌های مورد مطالعه، متفاوت از دیگر دهستان‌ها می باشد. لذا با توجه به آن، فرضیه صفر

(H0) تساوی میانگین عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی از مسکن روستائیان رد شده و فرضیه مخالف (H1) پذیرفته می شود.

همان‌طور که در "ج ۵" مشاهده می شود، با استفاده از تحلیل واریانس مشخص شد که بین دهستان‌های مورد مطالعه از نظر عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود دارای تفاوت معناداری در سطح 0/01 درصد وجود دارد. اما تنها با استفاده از تحلیل واریانس نمی توان مشخص نمود که این تفاوت‌ها بین کدام یک از گروه‌ها می باشد. لذا در این مطالعه برای مشخص شدن اختلافات سطح دهستان‌های مورد مطالعه از نظر عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود، همان‌طور که در "ج ۶" مشاهده می شود، از آزمون دانکن نیز استفاده شده است.

شاخص‌های رضایت‌مندی	واریانس	مجموع مربعات	df	میانگین مربعات	F	sig
عامل بهداشتی	بین گروهی	۴۹/۵۳۵	۵	۹/۹۰۷	۲۴/۰۹۹	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۷۱/۵۳۱	۱۷۴	۰/۴۱۱		
	مجموع	۱۲۱/۰۶۷	۱۷۹	-		
عامل تأسیسات	بین گروهی	۳۸/۲۴۱	۵	۷/۶۴۸	۱۸/۱۱۹	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۷۳/۴۴۹	۱۷۴	۰/۴۲۲		
	مجموع	۱۱۱/۶۹۰	۱۷۹	-		
عامل کالبدی	بین گروهی	۲۷/۶۰۵	۵	۵/۵۲۱	۸/۷۷۴	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۰۹/۴۹۴	۱۷۴	۰/۶۲۹		
	مجموع	۱۳۷/۰۹۹	۱۷۹	-		
رفاهی	بین گروهی	۲۵/۳۲۷	۵	۵/۰۶۵	۲۱/۱۰۴	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۴۱/۷۶۳	۱۷۴	۰/۲۴۰		
	مجموع	۶۷/۰۹۰	۱۷۹	-		
اقتصادی	بین گروهی	۱۹/۵۵۴	۵	۳/۹۱۱	۱۶/۳۳۳	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۴۱/۶۶۴	۱۷۴	۰/۲۳۹		
	مجموع	۶۱/۲۱۷	۱۷۹	-		
عامل استحکام	بین گروهی	۶۲/۷۱۴	۵	۱۲/۵۴۳	۲۲/۱۵۱	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۹۸/۵۲۴	۱۷۴	۰/۵۶۶		
	مجموع	۱۳۷/۰۹۹	۱۷۹	-		

ج ۵. مقادیر محاسبه شده با استفاده از تحلیل واریانس برای شاخص‌های رضایت‌مندی روستائیان از مسکن. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

عامل تأسیسات			تعداد	۰/۰۵ ألفا سطح در طبقات معناداری		
۳	۲	۱				
		۱/۵۲۹	۲۶			
	۱/۸۳۹	۱/۸۳۹	۳۵			
	۱/۹۸۶		۱۹			
۲/۵۸۳			۱۹			
۲/۶۴۵			۴۰			
۲/۷۵۴			۴۱			

عامل اقتصادی			تعداد	۰/۰۵ ألفا سطح در طبقات معناداری		
۴	۳	۲		۱		
		۱/۱۳۸	۲۶			
		۱/۳۳۵	۱۹			
		۱/۴۲	۳۵			
	۱/۷۸۹		۴۱			
۱/۹۰۱	۱/۹۰۱		۴۰			
۲/۰۵۹			۱۹			

عامل استحکام			تعداد	۰/۰۵ ألفا سطح در طبقات معناداری		
۳	۲	۱				
		۱/۴۸۳	۲۶			
		۱/۸۴۲	۱۹			
	۲/۳۷۶		۳۵			
	۲/۵۹۲		۱۹			
۲/۹۸۴			۴۰			
۳/۱۳۴			۴۱			

عامل بهداشتی				تعداد	۰/۰۵ ألفا سطح در طبقات معناداری			
۴	۳	۲	۱					
			۱/۴۱۶	۱۹				
		۱/۷۷		۲۶				
	۲/۱۴۴			۳۵				
	۲/۱۸۲			۴۱				
۲/۷۰۱				۱۹				
۲/۹۷۲				۴۰				

عامل کالبدی			تعداد	۰/۰۵ ألفا سطح در طبقات معناداری		
۳	۲	۱				
		۱/۴۷	۲۶			
	۱/۸۷۷		۱۹			
۲/۰۹۷	۲/۰۹۷		۳۵			
۲/۴۵۲			۴۱			
۲/۵۲۸			۴۰			
۲/۵۳۴			۱۹			

عامل رفاهی			تعداد	۰/۰۵ ألفا سطح در طبقات معناداری		
۴	۳	۲		۱		
			۱/۱۶۹	۲۶		
		۱/۳۸۳	۱/۳۸۳	۳۵		
	۱/۶۲۷	۱/۶۲۷		۴۰		
	۱/۸۳۴			۱۹		
	۱/۸۳۷			۴۱		
۲/۳۴۸				۱۹		

ج ۶. طبقه‌بندی دهستان‌های مورد مطالعه در گروه‌های همگن بر اساس شاخص‌های رضایت‌مندی مسکن. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

بر رضایت‌مندی از مسکن روستایی قرار گرفته‌اند. نتایج "ج ۶" نشان می‌دهد دهستان‌های قوری قلعه و دهستان زالوآب به ترتیب، به‌لحاظ عامل کالبدی، اقتصادی و رفاهی، دارای بالاترین و کمترین میانگین رتبه‌ای بوده و در جایگاه اول و آخر از به‌لحاظ عامل کالبدی، اقتصادی و رفاهی مؤثر بر رضایت‌مندی از مسکن روستایی قرار گرفته‌اند. همچنین دهستان‌های بدر با میانگین رتبه‌ای ۳/۱۳۴ و دهستان زالوآب با میانگین رتبه‌ای ۱/۴۸۳ به ترتیب، به‌لحاظ عامل استحکام، دارای بالاترین و کمترین میانگین رتبه‌ای بوده و در جایگاه اول و آخر از به‌لحاظ عامل استحکام مؤثر بر رضایت‌مندی از مسکن روستایی واقع شده‌اند. بنابراین مشاهده می‌شود از لحاظ عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی از

نتایج آزمون دانکن نشان داد (ج ۶)، که به‌لحاظ عامل، "بهداشتی" دهستان‌های حسن‌آباد و قوری قلعه با توجه به رتبه میانگین بالاتر از دیگر دهستان‌ها بوده و در رتبه اول قرار می‌گیرد. دهستان دولت‌آباد با میانگین رتبه‌ای ۱/۴۱۶ در رتبه آخر به‌لحاظ عامل بهداشتی مؤثر بر رضایت‌مندی از مسکن روستایی قرار گرفته است. همچنین از نظر عامل "تأسیسات"، دهستان‌های قوری قلعه با میانگین رتبه‌ای ۲/۵۸۳، حسن‌آباد با میانگین رتبه‌ای ۲/۶۴۵ و بدر با میانگین رتبه‌ای ۲/۷۵۴ دارای بالاترین میانگین رتبه‌ای و در جایگاه اول و دهستان زالوآب با میانگین رتبه‌ای ۱/۵۲۹ دارای کمترین میانگین رتبه‌ای بوده و در رتبه آخر به‌لحاظ عامل تأسیسات مؤثر

مسکن روستایی در بین دهستان‌های شهرستان روانسر اختلاف معنادار وجود دارد.

بررسی رضایت‌مندی روستائیان از مسکن روستایی میان دهستان‌های مورد مطالعه

در این بخش پس از بررسی وضعیت عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان دهستان‌های مورد مطالعه، به بررسی رضایت‌مندی روستائیان از مسکن روستایی در بین دهستان‌های شهرستان روانسر پرداخته می‌شود. بدین منظور برای بررسی وضعیت رضایت‌مندی روستائیان از وضعیت مسکن خود، از تحلیل واریانس یا آزمون F یک‌طرفه استفاده شده است. همچنین برای اینکه مشخص شود اگر تفاوتی بین این دهستان‌ها وجود دارد، این تفاوت‌ها در بین کدامیک از آن مناطق مورد بررسی می‌باشد از آزمون دانکن استفاده شد و نیز با استفاده از این آزمون گروه‌های مورد بررسی به‌لحاظ عامل رضایت‌مندی مورد بررسی طبقه‌بندی شدند.

همان‌طور که از نتایج "ج ۷" مشخص است، بین شش دهستان مورد مطالعه به‌لحاظ عامل رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود دارای تفاوت معناداری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد. به این معنا که حداقل میانگین یکی از دهستان‌های مورد مطالعه، به‌لحاظ عامل رضایت‌مندی، متفاوت از دیگر دهستان‌ها می‌باشد. لذا با توجه به آن، فرضیه صفر (H_0) تساوی میانگین عامل رضایت‌مندی از مسکن روستائیان در بین دهستان‌های شهرستان روانسر رد شده و فرضیه مخالف (H_1) پذیرفته می‌شود. پس از اثبات وجود اختلاف معنادار بین دهستان‌های مورد مطالعه، همان‌طور که در "ج ۷" مشاهده می‌شود، با استفاده از آزمون دانکن به مقایسه نتایج و رتبه‌بندی دهستان‌ها از نظر میانگین وزنی عامل مورد نظر پرداخته شده است. نتایج آزمون دانکن (ج ۸) نشان داد، دهستان‌های قوری قلعه با میانگین وزنی ۱/۸،

بدر با میانگین وزنی ۱/۷۹۲ و دولت آباد با میانگین وزنی ۱/۷۳۱ دارای بالاترین رتبه و دهستان زالوآب با میانگین وزنی ۱/۰۴۲ دارای پایین‌ترین رتبه به‌لحاظ سطح رضایت‌مندی از مسکن روستایی می‌باشند.

وارینانس	مجموع مربعات	df	میانگین مربعات	F	sig
بین گروهی	۱۵۰/۶۱۴	۵	۳/۱۲۳	۱۹/۳۳۴	۰/۰۰۰
درون گروهی	۲۸/۱۰۴	۱۷۴	۰/۱۶۲		
مجموع	۴۳/۷۱۹	۱۷۹	-		

ج ۷. مقادیر محاسبه شده با استفاده از تحلیل واریانس برای بررسی رضایت‌مندی روستائیان از مسکن. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

دهستان	تعداد	۰/۰۵ آلفا سطح در طبقات معناداری		
		۱	۲	۳
زالوآب	۲۶	۱/۰۴۲		
منصورآقایی	۳۵	۱/۲۴	۱/۲۴	
حسن‌آباد	۴۰		۱/۳۷۷	
دولت‌آباد	۱۹			۱/۷۳۱
بدر	۴۱			۱/۷۹۲
قوری قلعه	۱۹			۱/۸

ج ۸. طبقه‌بندی دهستان‌های مورد مطالعه در گروه‌های همگن (تست دانکن) براساس شاخص رضایت‌مندی مسکن. مأخذ: یافته‌های تحقیق.

نتیجه

به‌طور کلی نتایج بسیاری از مطالعات نشان‌دهنده نواقص و کمبودهای زیادی در مسکن روستایی از دهه‌های گذشته تاکنون می‌باشند. همچنین می‌توان عنوان نمود که خانه‌های روستائیان دارای تغییرات چشم‌گیری به‌لحاظ شاخص‌های کیفی و کمی به‌ویژه در منطقه مورد مطالعه، نبوده است.

میزان رضایت‌مندی از واحدهای سکونتی به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین اجزای رضایت‌مندی از زندگی بیان می‌شود که در تحقیقات مرتبط با کیفیت محیط در نواحی سکونتی

اهمیت ویژه‌ای شود. از این رو لازم است به متغیرهای تعیین‌کننده عامل استحکام مانند نوع مصالح بادوام، نکات فنی ساخت و ساز و به‌طور کلی مقاوم بودن مسکن نسبت به زلزله منطبق با معیشت و زیست روستائیان توجه شود. همچنین با توجه به موارد گفته شده، می‌توان عنوان نمود برای بالابردن سطح رضایت‌مندی روستائیان منطقه مورد مطالعه، لازم است که سیاست‌های توسعه مسکن روستایی حول محور موارد گفته شده (عامل استحکام و رفاهی) برنامه‌ریزی و به اجرا در آید.

- نتایج نشان داد عامل رفاهی نیز مانند عامل استحکام دارای کمترین تأثیر بر میزان رضایت‌مندی روستائیان نسبت به مسکن خود بوده است. همان‌طور که مشاهده شد متغیرهایی مانند دسترسی به مراکز خرید، دسترسی به حمل و نقل عمومی، دسترسی به مراکز آموزشی و دسترسی به مراکز بهداشتی در منطقه مورد مطالعه تعیین‌کننده عامل رفاهی می‌باشد. لذا با توجه به اهمیت این گویه‌ها در عامل رفاهی و تأثیری که این عامل در رضایت‌مندی افراد در واحد مسکونی، باید با ارائه یک برنامه مدون از سوی دولت چه در سطح کوتاه مدت (ضربتی)، میان مدت و بلند مدت به این موارد برای جلوگیری از خالی شدن روستاها و رسیدن به اهداف پایداری، رسیدگی کرد.

- به طور کلی، با توجه به متغیرهای تأثیرگذار بر احساس رضایت یا احساس نارضایتی روستائیان از مسکن خود و از طرفی با توجه به اینکه رفتارگرایان (حمزه، ۱۳۸۸: ۷۴) پدیده‌های روانی انسان (از جمله رضایت‌مندی) را به رفتارهای ناشی از حیات زیستی او بر می‌گردانند می‌توان عنوان کرد که این وضعیت (سطح رضایت یا نارضایتی روستائیان از مسکن خود و عوامل تأثیرگذار بر آن) به رفتارهای ناشی از حیات زیستی انسان برمی‌گردد (مکتب رفتاری).

در کنار مؤلفه‌های دیگری مانند شاخص‌های کیفی و کمی مسکن برای تعیین یک چارچوب راهنما جهت شناخت «رضایت‌مندی سکونتی» مطرح شده است. در این مطالعه با توجه به هدف آن، در ابتدا به بررسی سطح رضایت‌مندی افراد مورد مطالعه نسبت به مسکن روستایی خود پرداخته و سپس با استفاده از تحلیل عاملی عوامل پنهان مؤثر در سطح رضایت‌مندی مشخص شده است. همچنین در انتها، عوامل مؤثر بر سطح رضایت افراد مورد مطالعه در بین دهستان‌های شهرستان روانسر را بررسی و این دهستان‌ها را براساس نتایج بدست آمده از سطح رضایت‌مندی روستائیان از واحدهای مسکونی‌شان با استفاده از تحلیل واریانس و تست دانکن طبقه‌بندی نموده است.

- نتایج مطالعه حاضر نشان داد حدود ۲۲ درصد از افراد مورد مطالعه به‌طور کامل از واحد مسکونی که در آن زندگی می‌کنند رضایت کامل دارند. از طرفی حدود ۴۱ درصد از آن‌ها از واحد مسکونی خود ناراضی می‌باشند. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای نیز نشان داد که به‌طور کلی روستائیان دهستان‌های مورد مطالعه دارای رضایت‌مندی در سطح کمتر از متوسط می‌باشند. در بررسی‌های بیشتر برای آشکار کردن عوامل مؤثر بر سطح رضایت‌مندی افراد، مشخص شد به عواملی که مربوط به بحث بهداشت افراد و خانوار می‌شود، توجه بیشتری شده که با توجه به گویه‌های بارگذاری شده در این عامل، می‌تواند تحت تأثیر ساخت و سازهای جدیدی باشد که در روستاها صورت گرفته است.

- از نتایج دیگر بررسی عوامل تعیین‌کننده سطح رضایت یا نارضایتی افراد مورد مطالعه را می‌توان به عوامل رفاهی و استحکام اشاره نمود. همان‌طور که نشان داده شد، این دو عامل دارای کمترین تأثیر بر میزان رضایت‌مندی افراد مورد مطالعه از واحدهای مسکونی خود می‌باشند. بنابراین با توجه به زلزله‌خیز بودن کشور، باید به شاخص ایمنی

- نتایج تحلیل واریانس نشان داد که شش عامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان منطقه مورد مطالعه از واحد مسکونی خود، که با استفاده از روش تحلیل عاملی استخراج شده‌اند، در تمام دهستان‌های شهرستان روانسر در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشند. لذا می‌توان عنوان نمود که عوامل مؤثر بر سطح رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود در کل دهستان‌های مورد مطالعه برابر نبوده بلکه سطح تأثیرگذاری آن‌ها متفاوت می‌باشد. بنابراین برای اینکه بتوان دهستان‌های همگن را به لحاظ همگنی سطح تأثیرگذاری عوامل مورد نظر را بررسی و طبقه‌بندی نمود از تست دانکن استفاده شده است. نتایج تست دانکن نشان داد که دهستان زالوآب به طور کلی به لحاظ سطح رضایت‌مندی روستائیان از مسکن، یا واحد مسکونی که در آن زندگی می‌کنند، در پایین‌ترین سطح رضایت قرار دارد که نیازمند نگاه ویژه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران بخش مسکن روستایی می‌باشد.

پی‌نوشت

۱. به دلیل مخدوش بودن ۹ پرسشنامه، اطلاعات ۱۸۰ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

فهرست منابع

- پوراحمد، احمد، فرهودی، رحمت‌الله، حبیبی، کیومرث، کشاورز، مهناز (۱۳۹۰)، بررسی نقش کیفیت محیط سکونتی در مهاجرت‌های درون‌شهری (مطالعه موردی: بافت قدیم خرم‌آباد). پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۵، صص: ۳۶ - ۱۷.

- حاجی‌نژاد، علی، رفیعان، مجتبی و زمانی، حسین (۱۳۹۰)، بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر میزان رضایت‌مندی شهروندان از کیفیت محیط زندگی (مطالعه موردی: مقایسه بافت قدیم و جدید شهر شیراز)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۷، صص: ۱۴۳ - ۱۲۹.

- حمزه، فرهاد (۱۳۸۸)، از رفتارگرایی تا جغرافیای رفتاری، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای، شماره ۸ و ۹، صص ۷۱-۹۷.

- خاتون‌آبادی، احمد، صابری، زیبا و ابراهیمی، صادق (۱۳۹۰)، میزان رضایت‌مندی ساکنان از کیفیت محیط سکونتی: مطالعه

موردی روستا - شهر عاشق‌آباد، روستا و توسعه، سال ۱۴، شماره ۱، صص: ۹۹ - ۸۳.

- رفیعان، مجتبی، عسگری، علی، عسگری‌زاده، زهرا (۱۳۸۸)، رضایت‌مندی شهروندان از محیط‌های سکونتی شهری، علوم محیطی سال ۷، شماره ۱، صص: ۶۸-۵۷.

- رفیعان، مجتبی، عسگری، علی، عسگری‌زاده، زهرا (۱۳۸۹)، ارزیابی میزان کیفیت مجتمع‌های سکونتی با تأکید بر رویکرد رضایت‌مندی در محله نواب، فصلنامه مدرس علوم انسانی، دوره ۱۴، شماره ۱، صص: ۲۱۲-۱۹۷.

- سالنامه آماری استان کرمانشاه (۱۳۸۸).

- شایان، حمید، تقیلو، علی‌اکبر و خسروبیگی، رضا (۱۳۸۹)، ارزیابی میزان رضایت‌مندی روستائیان از محیط سکونتی: مطالعه موردی شهرستان کمیجان، روستا و توسعه، سال ۱۳، شماره ۱، صص: ۱۷۹ - ۱۵۵.

- قنبری، ابوالفضل (۱۳۹۰)، تحلیلی بر نابرابری‌های مسکن روستایی شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۸۷، مسکن و محیط روستا، شماره ۳۰، صص: ۵۰ - ۳۳.

- گیفورد، رابرت (۱۳۷۸). روان‌شناسی محیط‌های مسکونی؛ ترجمه وحید قبادیان، معماری و فرهنگ، شماره ۲ و ۳، صص: ۹۸ - ۷۱.

- نظری برون، محمد (۱۳۹۲)، بررسی ادراک و رضایت‌مندی ساکنان مجتمع‌های مسکونی از کیفیت‌های فضایی با توجه به خصوصیات فردی و اجتماعی (مطالعه موردی - شهر مشهد)، ماهنامه طاق، شماره ۷۴-۷۳، صص: ۵۵-۵۱.

-Amerigo, M. and J. I. Aragones (1997). A Theoretical and Methodological Approach to the Study of Residential Satisfaction. Journal of Psychology, 17: 47-57.

-DAY, J (2012), Effects of Involuntary Residential Relocation on Household Satisfaction in Shanghai, China, Urban Policy and Research, Vol. 31, No. 1, 93-117.

-Ge, J. Hokao, K. (2006), Research on Residential Lifestyles in Japanese Cities from the Viewpoints of Residential Preference, Residential Choice and Residential Satisfaction, Journal Landscape and Urban Planning, 78, pp.165-178.

-Smith, K.M (2011), The Relationship between Residential Satisfaction, Sense of Community, Sense of Belonging and Sense of Place in a Western Australian Urban Planned Community, thesis degree of Doctor of Psychology, Faculty of Computing, Health & Science, Edith Cowan University.